

Ornette: made in America, 1985, Shirley Clarke

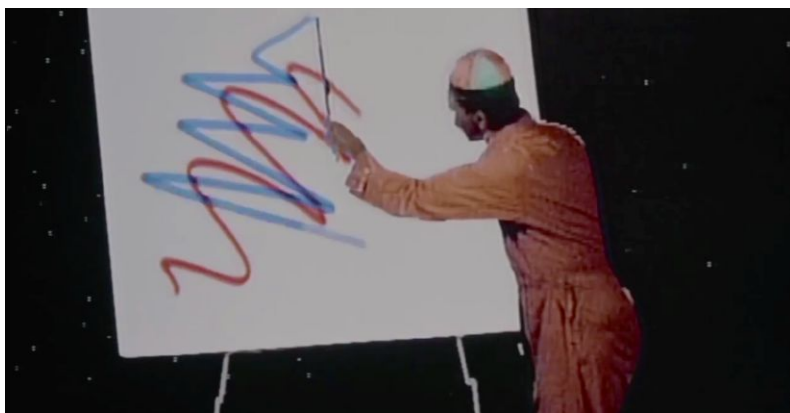

Το 1968 η Clarke ξεκίνησε μία διαχρονική συνεργασία με τον (πρόσφατα εκλιπόντα/11-06-2015) Ornette Coleman, εμβληματικό *maître* των *harmolodics*, δημιουργώντας ένα duo για σαξόφωνο & κάμερα, που “συνομίλησε” για την επόμενη δεκαπενταετία.

Ο σύγχρονος θεατής μπορεί ταυτόχρονα σήμερα, περίπου τριάντα χρόνια μετά την ολοκλήρωσή του, να αποκτήσει μίαν εικαστική εμπειρία της προόδου του κινηματογραφικού μέσου και σαν τεχνική αλλά και σαν ματιέρα, όπως πιθανά και της οπτικής κινηματογραφικής αφήγησης, αλλά και της αλλαγής στη μουσική προσέγγιση του Ornette. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα διπλό πορτρέτο, δύο μεγάλων αυτοδημιούργητων-mavericks, αυτών που αποκαλούνται και *american-eccentrics*.

Στο εκλεκτικό έργο της Clarke παρατηρείται μια “αντίφαση”: ένα χρόνο νωρίτερα (1967), παρουσιάζει “κάτι” που γύρισε σε μια νύχτα, στις 3 Δεκέμβρη του 1966, κινηματογραφώντας για δώδεκα ώρες τον Jason Holliday (*Portrait of Jason*), στο διαμέρισμα της του περίφημου Chelsea-

Hotel, με γείτονες εκείνη την εποχή, Leonard Cohen & Janis Joplin¹, Nico, Arthur Miller, μεταξύ άλλων, σε ασπρόμαυρο δεκαεξάρι-φιλμ. Η ταινία της *Ornette: made in America*², στο πέρασμα των τριών δεκαετιών ('60, '70, '80) που διέσχισε, χαρακτηρίζεται από τη χρήση ποικίλων πρωτότυπων format γυρίσματος που σε μια ευρύτερη περίοδο ανάπτυξης (1968-1984), περιελάμβαναν 3/4" video-tape, 8, 16 & 35mm θετικό & αρνητικό φιλμ, οδήγησαν δε σε μία ευρηματική ρυθμολογία εικόνας και ήχου, σε συνδυασμό επίσης με τη χρήση ψηφιακών effects για μία ποιητική διάσταση της αφήγησης.

Ο υπότιτλος της ταινίας (a musical jazz journey), πράγματι μας προσκαλεί σε ένα ταξίδι όπου, μια σκηνή μυθοπλασίας παρουσιάζει τον μικρό Ornette να φεύγει από τη γειτονιά του στο Fort-Worth του Texas, ενώ ο "μεγάλος" Ornette "παρατηρεί" τον "εαυτό" του, συνομιλεί αργότερα με το δεκάχρονο

γιο του Denardo-συνομήλικο με τον "μικρό-Ornette", ρωτώντας τον αν είναι σίγουρος για την πιθανότητα της επιλογής του να ασχοληθεί με την τέχνη (αργότερα συνεργάτη του και παραγωγό του επίσης με τους Prime-Time, την "ηλεκτρική" τους μπάντα), τρώει chicken drumsticks με τους παιδικούς του φίλους, παραλαμβάνει το "κλειδί της πόλης" από το δήμαρχο, ενώ απολαμβάνουμε στο τέλος και μία έξοχη live-κορύφωση του συμφωνικού του έπους *Skies of America*, όπως και μία μικρή συναυλία για ηλεκτρικό-jazz-σχήμα & κουαρτέτο εγχόρδων. Στο μεταξύ διά μέσω υλικού super-8mm & 16mm, "περνάμε" κι από Νιγηρία συναντώντας τοπικούς παραδοσιακούς μουσικούς, αλλά και από το Μαρόκο για μία ακόμα συνομιλία με τους Master Musicians of Jajouka, κάπου στη δεκαετία '70.

Η "αρμολοδική" προσέγγιση του Ornette στηρίζεται στην άποψη ότι η μελωδία βασίζεται στον τρόπο έκφρασης της ανθρώπινης φωνής, ενώ ο ρυθμός προκύπτει από το φυσικό μοτίβο της αναπνοής. Η κίνηση εκφράζεται από το σχήμα της δράσης που αναπτύσσεται στη σύνθεση. Μελωδία και αρμονία αποκτούν ανθρώπινη υπόσταση, όταν εμμενούνται στη σωστή τονικότητα. Αυτό είναι το "σινεμά" της Shilrey Clarke, της πρώην χορεύτριας με τις κινηματογραφικές μηχανές: ο κινηματογράφος της τονικότητας.

Δημήτρης Θεοδωρόπουλος
Αν. Καθηγητής, ΑΠΘ-Διευθυντής φωτογραφίας, GSC

¹ *Chelsea Hotel 2*, ..."I remember you well at the Chelsea Hotel, you were talking so brave and so sweet"...

² <http://www.projectshirley.com/press/ornette.pdf> : αναλυτικό press-kit όπου αναπτύσσεται η δημιουργική δομή της διαχρονικής συνεργασίας Clarke-Ornette Coleman, καθώς παράλληλα εξελίσσεται τεχνολογικά στο επίπεδο στοιχείων που χρησιμοποιούνται δημιουργικά και το ίδιο το μέσο που τους αφορούσε (κινηματογράφος και μουσική).